

Ernek a számnak az ára 30 fillér.

Negyvennyolcadik évfolyam.

32. szám.

Debrecen, 1928 augusztus 11.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

SZERKESZTIK: DR. KUN BÉLA ÉS DR. RÉVÉSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

Iskoláink.

III.

A főiskolai tagozatokból a harmadik vagy tényleg inkább első, a bölcsészeti fakultás volt.

Valamikor mindegyik jelentősebb iskolánkban, nemcsak a nagy kollégiumokban volt bölcsészeti tanfolyam, mint a hatosztályos gimnázium betetőzője. Csak a bölcsészeti tanfolyam befejezése után mentek aztán theologusnak vagy jogásznak a diákok, és ahhoz, hogy valaki a középiskolában taníthasson, nem különös oklevél kellett, hanem tudás. A publikusz préceptorok általi tanítás megszűnése után is a gimnáziumi tanáraink nagyjára papi képesítésűek voltak, vagy esetleg jogot végeztek, mint Lévy József, vagy a bölcsészeti tanfolyamnál akadtak meg, mint Arany János. De hogy az új gimnáziumi rendtartás, majd az új középiskolai törvény életbe lépett, a nyolcosztályossá lett és érettségi vizsgálatral bezáródó gimnázium után nem volt hova tenni a régi bölcsészeti tanfolyamot s a középiskolai tanári pályára különös képesítést kellett szerezni az egyetemmel mellettszervezett középiskolai tanárvizsgáló bizottságok előtt. Bizonyára nagyban nevelte ez középiskolai tanáraink szaktudását, de a nevelésük ilyenformán kiment a kezünkől és nagyon sok olyan ember került a gimnáziumainkba tanárnak, akinek a mi iskoláink szelleme egészen idegen volt. Különösen attól fogva, amikor szokásba jött a római katolikus egyház szerzetes tanárainak és más papjainak családalapítási vágytól vezetett hozzánk kérekedése és nálunk szívesen fogadtatása. Lehetetlen volt nem látni, hogy középiskolai oktatásunkat más szelleművé, erőteljesen református szelleművé kell tennünk, vagy nem érdemes azoknak fenntartásáért áldozatokat hoznunk. Így lett mind erősebbé a vágy a református, vagy legalább protestáns tanárképzés megvalósításáért. Tudjuk, hogy ez a protestáns egyetem jelszavával történt kísérlet után a gróf Degenfeld József vasakaratóval megvalósított debreceni református bölcsészeti fakultáson csakugyan meg is indult. Nagyszerű alkotás volt ez a bölcsészeti akadémia és jól meg is állta aránylag rövid fennállása alatt a helyét, de körül-

belől minden lehető forrás kimerítésével létesült s beható időn belül aligha lettek volna meg a szükséges továbbfejlesztés anyagi feltételei.

Akkor jött az egyetem. Az egyetem létesítését megelőző tanácskozások alkalmával az egyházkerület vezetősége igen bölcsen arra helyezte a súlyt, hogy a hittudományi fakultásra legyen minél nagyobb ingerenciája az egyháznak. Sikerült is mindazt a jogot biztosítani, amit a budapesti egyetem hittudományi fakultásán a primás gyakorol. Csakhogy ebből természetesen következett, hogy ha ott a római katolikus egyháznak a többi fakultásokra nincs semmi hivatalos befolyása, holott az egyetem eredetileg primási alapítás, hát azon módon a mi egyházunknak se legyen ezen, eredetileg református intézmény körében a hittudományin kívül a többi fakultásokra semmi beleszólása. A bölcsészeti fakultásnak tehát mindenestől államinak kellett lenni.

Ellenben az ellen senkinek sem lehet semmi kifogása, ha mi a magunk szegénységéből alkotunk valamely intézetet, amelynek tagjai, egyébként az állami egyetem tőlünk minden vonatkozásban feltétlenül független bölcsészeti fakultásának hallgatói és az állami tanárvizsgáló bizottság előtt teszik a vizsgálataikat, ott szerzik a képesítésüket, de a mi intézetünkben nevelve. Ez ellen nem lehet kifogása senkinek, mivel hogy ilyen intézmény már van a másik oldalon is: a bencés szerzetesek pannonhalmi tanárképző intézete, amelyből képesítést ugyan az államnál kell szerezni, de a szerzetrend szellemének az elsajátítása, minden tudomány-szakkal kapcsolatos terjesztése ott az intézetben történik. Ilyen tanárképző intézet felállítását és fenntartását jelentette be tehát az egyházkerület vezetősége a tárgyalások folyamán a miniszternek, aki, mint az az egyházkerülethez intézett iratából olvasható, örömmel vette tudomásul, hogy az egyházkerület az egyetem bölcsészeti fakultása mellett református tanárképző intézetet fog felállítani.

Ennek a tanárképző intézetnek a szervezése azonban részint a háború, részint anyagi nehézségek miatt nehezen mozdult, holott etekintetben a bölcsészeti fakultásokra gyűlt adományok adói is, a miniszter is hallathatta volna szavát, igaz, hogy egyik se hallatta. — Az utóbbi tan nem is

akarta, mert úgy látszik, hogy a református tanárképző tekintetében a vallás- és közoktatásügyi miniszterium körében később megváltozott a fel fogás és nem tartották sürgősnek, még tán kívánatosnak sem, hogy az egyház az etekintetben vallalt kötelezettségét teljesítse. Mindegy. Mégis csak megnyílt ez a református tanárképző, bizonyos oldalról legkevésbé sem kedvező fogadtatásra találva. Nekünk azonban semmi közünk ahhoz, hogy bármily tekintélyes szakkörök a maguk szempontjai szerint hogyan ítélik meg a tanárképző fenntartására irányuló törekvésünket. Nekünk azt kell szem előtt tartani, hogy az ország református közvéleménye a református tanárképző felállítását és fenntartását követelte, ezért áldozatot is hozott, aminek ígéretet tettünk. Továbbá azt kell szem előtt tartani, hogy erre az intézményre a református egyháznak valóban szüksége van, mert a református egyház nem azért tart fenn középiskolákat, hogy jól képzett tanárok tanítsanak, ezt ugyanis az állami és községi intézeteknél is el lehet érni; hanem azért, hogy olyan jól képzett tanárok tanítsanak, akik a mi evangéliumi keresztyén világnézetünkre nevelik a tanítványainkat. Ilyen tanárokat pedig csak a magunk nevelésében biztosíthatunk a magunk számára.

Nem hiszem, hogy a közoktatás terén fontosabb feladatunk lehetne most, mint ennek a tanárképzőnek a teljes kiépítése. Olyannak kell ennek lenni, hogy vágyakozzanak bele a bölcsészettan hallgatók, hogy nagy kitüntetés legyen az ide bejutás, hogy élete végéig büszkén emlegesse a református tanár: én a debreceni református tanárképző tanítványa voltam. Csak akkor lesz ennek az intézménynek a jövőben magyar református generációk lelki képméneki kialakításában nagy és nevezetes szerepe, ha ilyen magas színvonalú intézmény lesz.

Hiszen ilyennek is indul. A classica philologia, a magyar irodalom és az indogermán nyelvészet körében olyan vezetést ad, amely felfelé emel. De történelemmel, filozófiával, pedagógiával nem foglalkoznak itt. Pedig még a földrajzban, a természettudományokban és a matematikában is lehet világnézetet nevelni. Nem régebben mutatta ki egy kiváló matematika tanárunk, egy alsóbb osztályok számára készült mennyiségtani könyvről, hogy a példatára teljesen a Habsburg-propaganda szolgálatában áll. De hagyján, ha ezeket kénytelenségből elhanyagoljuk. — Azonban történelmet és bölcsészetet nem lehet az egyetem bármily kitünő tudományú professzorának világnézetű minéműségétől függővé tenni.

Ami pénzt tudunk, kollégium és egyházkerület, eddig le nem kötött iskolai célra fordítani, azt ide kell most adnunk valamennyit.

Ennek a megfontolása vezette a kollégium igazgató-tanácsát és az egyházkerületi közgyűlést, mikor a gyakorló középiskola felállítására irányuló szép tervet nem fogadta el. A döntésre hivatottak úgy látták, legalább is a nagy többség úgy látta, hogy nem lehet új intézmény létesítéséhez fogni addig, míg a meglévő és még fontosabb, tető alatt nincs.

Azok, akik a megvalósítást óhajtják, bizonyára el is gondolták a megvalósítás módját. De azért nem jó az ilyen tervekkel az utolsó percben állni elő. Csikesz Sándor, aki az egyházkerületi közgyűlésen lelkesen érvelt a megvalósítás mellett, bizonyára nem kártyavárat akart építeni, épügy, mint Kun Béla, aki az anyagi nehézségekre mutatott rá néhány súlyos szóval, bizonyára nem akarja útját állani a kollégiumi intézmények továbbfejlesztésének. Jó volna, ha az ilyen kérdéseket előre megbeszélnek és nem a döntő percben törnének lándzsát. Meglepetésszerűen nagy terveket jól megvalósítani sohasem lehetett.

A gyakorló gimnáziumot elgáncsolni senki sem akarja. Sőt, mint a református tanárképzés egyik, bár nem elsőbrangú eszközét, mindenki óhajtja. A fontos azonban az, hogy a tanárképzőintézet — gyakorló iskolával vagy anélkül, de — minden szükséges szakkal kiépítve viruljon és ossza áldását egész magyar református oktatásügyünk előbbrevitelére.

Lelkészképzésünk kérdéséhez.

Elöttem van a párisi szabad theol. fakultás 1928—29. évi előadásainak programja. Mondani-valóimban bevezetőül a következőkben adhatom vissza:

Lutheránus dogma. Jundt, professor: 1. A középkori dogmatika története; 2. Apologétika; 3. Bevezetés a theologia tanulmányokba.

Református dogma. Henri Monnier, professor: 1. Az Istenről szóló tan; 2. Vallástani vezérfonal; 3. Az újtestamentum kurzív olvasása.

Szabad előadás a kálvinista theologia köréből. Aug. Lecerf, lelkész: A bűn tana.

Moral. R. Allier, dékán: A mágia és a vallás kapcsolatáról.

Ótestamentum. Ad. Lods, professor: 1. A héber nyelv elemei; 2. A héber irodalom legrégebb darabjai; 3. Vallásos zene és költészet Izraelben és a régi Keleten; 4. Régi sémita nyelvekre és vallástörténetre bizonyító értékű textusok elemzése; 5. A Józsué könyvének magyarázata.

Újtestamentum. Maurice Goguel, professor: 1. Pál apostol theológiája keresztyén hitének eredetével s vallásos tapasztalatával kapcsolatban; 2. Jézus jeruzsálemi munkássága és a passzió; 3. Bevezetés az újtestamentum tanulmányozásába; 4. Az újtestamentum kurzív olvasása; 5. Az „Apostolok cselekedetei“-nek magyarázata. — A hallgatók választhatnak ezen előadás és a Pernot professor bölcsészettudományon tartott filológiai kurzusa között.

Egyháztörténet. John Viénd, professor: 1. A XVII. század vallásosságának története; 2. Tanulmányok a XIX. század vallásosságáról. — de Faye, professor: 1. Az öskeresztyén egyház története; 2. A ker. aszketizmus és a monachismus; 3. Alexandriai Kelemen VII. „Stromatá“-jának magyarázata.

Gyakorlati theologia. W. Monod, professor:

1. Liturgia; 2. A lekipásztori szolgálat theoriája; 3. Isten fogalma F. Robertson beszédeiben.

Filozofiatörténet. W. d'Aygalliers, előadással megbízott tanár: A janzenizmus története.

Német nyelv. Jundt: Szövegmagyarázat.

Angol nyelv. de Faye: Szövegmagyarázat.

Vallástörténet. Ph. de Félice, docens: A Kanaan, Syria és Kisázsia vallásai.

Görög és latin philologia. Aug. Lecerf, docens:

1. Az újtestamentumi görög nyelv elemei; 2. Válogatott fejezetek a latin egyházi atyák műveiből.

Technikai leckék és gyakorlatok. Homiletika és katekhétika. W. Monod, professzor: Homiletikai és gyakorlatok.

A ker. missziók. Az evangelium a pogány lelkeket meghódító útjában. Előadók: H. Rusillon, M. Leenhardt, Fr. Vernier, misszionáriusok.

Pedagógia. J. Laroche, lelkész, a „Vasárnapi Iskolák Szövetségének” igazgatója: A vallástanítás technikája.

Gyakorlati keresztyénség. Szakértők által tartott sorozatos előadások az antialkoholizmusról; munkásjóléti intézményekről; gyermekpartfogó munkáról; foglyok lelkigondozásáról; testvériségekről; szövetkezésekről; a diakonátusról; ker. „Ifjúsági Egyesületről”; a cserkészek pedagógiai szisztémájáról stb. E ker. szeretetmunkák meglátogatása.

(„Le Christianisme au XX-e Siècle” folyó évi 27. számából.)

Különösen két dolog szembeszökő e programmban: 1. A részletkérdésekbe belemerülő tudományos munka. 2. A mai keresztyénség nagy feladatainak megértésére való törekvés s az azok végzésére való készség gyakorlása.

Nem lehet eléggé hangsúlyozni a tudományos munka módszereibe bevezetés szükségességét. A nivó érdekében elengedhetetlen szükséges úgy az ige eredeti nyelven tanulmányozása, mint keletkezési körülményeinek minél alaposabb ismerete; nem lehet másodrendű az egyháznak s üdvkincseinek e világ átfórmálásáért való küzdelme, sem a közösség, vagy egyén lelkébe bevételének, illetve bevitele módjának tudományos ismerete. Tudományt. kritikailag megvizsgált ismeretek rendszerét, a kutatási módok legújabb formáit kell a leendő lelkész birtokába adni, hogy ismerje azt az ideált, mely felé akarja nevelni, vezetni a reábízott halhatatlan lelkeket, Isten gyermekeit. Minél pontosabban ismernie kell a jelent, melyhez hozzákapsolja az Úr üzenetét, de nem kevésbé fontos az összekötő szálaknak, kapcsoló rendszernek ismerete, alkalmazni tudása, azaz a keresztyénség mai szükségleteinek megfelelni tudás, a gyakorlatiasság.

A ma három idevágó nagy feladata az ige-hirdetés, vallásos nevelés és lelkigondozáson át oldható meg sikeresen.

Az ige-hirdetésről nem kell sokat beszélnem. Mint a multban, úgy ma is ez áll a lelkészi szolgálat homlokterében. Mindenki érzi fontosságát, nélkülözhetetlenségét. Hatályosabbá is szeretné tenni mindenki, csak sajnós, néha csak a „hatásosabb”-ig telik. Ha megnézzük néha egy élet ige-

hirdető munkásságának eredményét, bizony az nincs arányban a végzett munkával, mivel nem ismerjük eléggé a ránk bízott emberek lelkületét, de a kor általános lelki szükségzeit, betegségeit sem. Talajismeret nélkül pedig hiába tékozzolódik el rengeteg mag.

Dr. I. E.

(Folyt. köv.)

Szász Domokos Fogarason.

Kép a negyven évvel ezelőtti egyházi életből.

Írta: **Váró Béni.**¹

Szász Domokos valóban jellegzetes s külsőleg is hatalmas alakja volt mindama közületeknek, amelyekben szerepelt; Kolozsvár társadalmának, a kolozsvári református egyháznak, az egyházkerületnek, Kolozsvár város képviselőtestületének, stb. Ahol megjelent — Mikszáth Kálmánnal szólva —, mindenütt „karéj” keletkezett körülötte, mint nagy államférfiak körül szokott. Lesték a szavait; lehetőleg hízelgő helyeslésekkel kísérték s ha beszélgetése ötletes volt, az egész gyűrűzet leadta a maga obligat mosolyát, nevetését: ki diszkrétén, ki hangosan úgy, amint vélte, hogy az „egyetlen fiú papja” tetszését melyik forma nyeri meg inkább.

Igy volt ez sokáig; kezdetben és püspöksége ama idejében, amíg pénzügyi műveletei szerencsésen beváltak a börzén.

Szász Domokos ezt tudta, értékelte s tevékenysége rendjén számításba is vette. Nem felejtkezett meg azokról sem, akik híven kitartottak mellette. Egy kis fáradságot sem sajnált értük, mert mindenkor a biztos siker jegyében indult meg.

Kissé elszámította azonban magát, midőn Nagy Péter püspök örökét átvéve, mint helyettes püspök ment el Fogarasba, Pánczél Károly fogarasi lekipásztor, egyházkerületi képviselő fizetése felemelését a közgyűléssel megszavaztatni.

A fogarasiak külsőképpen nagy tisztességgel fogadták. Hatvan tagú lovasbandérium kísérte Sárkánytól Fogarasig. Jó részük kezdő lovas volt, a lovak meg éppen különböző minőségűek, elesigázott falusi gebék és ménesuradalmi ficánkoló paripák. A menet nem volt éppen harmonikus, néhányan le is pottyantak, de a nemzeti csikósvisélet festői képet alkotott mégis.

Nagy közönség éljenzve fogadta Szász Domokost, midőn idb. Horváth Mihály főispán lakása előtt kiszállott. Aztán mint jó stratega sietett szemlét tartani a helyzet felett.

Látogatásokat tett; egyebek közt a főispán legtemperamentusabb ellenfelénél, Woldorf Benedek Gyulánál, az ellenzék örökös szónokánál, az örökös országgyűlési képviselőjelnél.

Ez a látogatás jóval hosszabb volt a többinél. Szász Domokos úgy tett, mintha tőle akarná a helyzetet megismerni. Tudakozódott a hívek többségének hangulatáról, esetleges kivánságaikról, panaszairól, „első papjuk” iránt való hajlandóságukról

¹ Előbb Fogaras-, majd Kolozs vármegye ny. tanfelügyelője, egyházmegyei gondnok.

stb., stb. Végül véleményt mondott a fogarasi egyház galambösz papjáról.

— Pánczél Károly — mondotta — Erdély református papságának díszje és mintaképe. Szobrászati ideál. Ahol megjelenik, minden szem reáirányul. Tartalmas szónok; nem a deklamálás révén, hanem szavainak igazságával, azok meggyőző erejével, a lelkeket vonzza és vezeti. Nem hízleg senkinek; nem keresi a népszerűséget, harcol azonban magasabb eszmékért, örökigazságokért, néha kiméltelenül is. Amint jól méltóztatik tudni, fogarasi egyházunk valóságos felvirágzott 30 évet meghaladó lelkipásztorkodása alatt. Ez az egyetlen református ekklezsia Erdélyben, ahol nem ismerik az egyházi adót. Büszke lehet papjára Fogaras, de méltányosnak is kellene lennie iránta. Az a valóban csekély fizetés javítás, (200 frt.), melyet a presbitérium egyhangulag szavazott meg számára, csekély erkölcsi elismerésnél semmivel sem több; érdemessége méltó jutalmazásáról szó sem lehet. Bizom tehát benne, hogy kedves Ügyvéd úr a holnapi közgyűlésen, az egyházi belélet harmónikus menete érdekében is támogatni fogja a presbitérium határozatát. Ugyebár szíves ezt nekem megígérni?

— Meggondoljuk a dolgot Főtiszteletű helyettes Püspök úr! Igenis, jól meggondoljuk — felelte kétértelműen a ravasz prókátor. — Hiszen a harmónikus egyházi élet és vezetés a mi eszményünk is, aminek érdekében áldozatkészek is vagyunk. Komolyan gondolkozni fogunk holnapig a papi fizetés kérdése felől. A probléma nagyon fontos. Nemesak azért, mert tudnunk kell, hogy miből adjuk s mennyivel adjuk többet, mint eddig, hanem, mivel mi adjuk és kinek adjuk? Alighanem ez a legfontosabb, Főtiszteletű uram!

(Feltehető, hogy ekkor fogant meg Szász Domokos lelkében az episzkopális rendszer fokozatos meghonosításának gondolata. Csak az általa megteremtett körlelkészségek lelkészeinek püspöki kinevezéséig jutott el. Maga a rendszer azonban továbbfejlődik, mert a gyülekezetek kívánságára ma már bármelyik egyház papját a püspök nevezi ki.)

Még alkonyat előtt híre ment Fogarason, hogy a helyettes püspök látogatása révén akciót indított Pánczél Károly fizetésemelése érdekében. A lovasbandérium szervezői önmaguknak tettek szemrehányást a rendezésért. A közhangulat pár óra alatt megváltozott. Este 8 órakor Szentgyörgyi József vendéglője varázslatos gyorsasággal megtelt a volt banderistákkal és öszülő, tisztességes kálvinista iparosokkal; Szentgyörgyi pedig legjobb borait szolgálta fel.

Hangos vita indult meg. Személyeskedések s alaptalan vadaskodások zúdultak a távollevő lelkipásztorra. Woldorfi Benedek Gyula a legparányibb kifogásokat is elsorolta, amelyek valaha a polgárság körében okkal vagy ok nélkül Pánczél Károly ellen keletkezettek.

— Gögös — mondotta! — (Pedig csak kevészavú, túlkomoly ember volt.)

— Lenező, önhitt! — folytatta a népszónok. — (Jollehet, csak zárkózottság, kedélytelenség tükröződött le állandóan merev arcvonásairól.)

— Nem függetlenségi érzelmű ember — vágta ki engesztelhetetlen politikai ellenfele! — Tisza Kálmánt magasztalja; őt foglalja bele eszöndes imáiba is. Bennünket megkerült Kossuthistáknak gúnyol.

Hajviseletéért is politikai támadás érte. Fehér, körhaja élénken emlékeztetett Tisza Kálmánnak, a megtévesztésig hasonló körhajára. Ráfogták, hogy politikájuk azonosságáért, hóbortból viseli a generáliséhoz teljesen hasonló frizurát.

Avatottak különben Pánczél simán, hátrafésült haja és a békegalamb szárnyaira emlékeztető szakálla hófehérsége felől legendát meséltek: hogy az csodálatos módon változott át vöröses rőttszínről egy éjszakán át hófehérre. Némelyek rejtelmes magyarázatát keresték a dolognak; mások meg úgy tudták, hogy a fokozatos öszülés folyamán festőszerekkel egyenlítette ki Pánczél lelkipásztor a színkülönbségeket; amikor aztán valamelyik reggelen, alapos mosakodás után tükörbe nézett s látta, hogy egyetlen hajszál sem zavarja a tökéletes fehér színegyeséget, csoda történt: Pánczél Károly arcán, derűs mosoly futott végig.

A szöszékre is magával vitt valamit e derüből. Képzletben patriarkának nézte magát (s a hasonlatosság kétségtelenül megvolt); feszesen, ereje teljességében sudar fenyőfa gyanánt állott hívei elé s osztott úrvacsorát, csodaszép fehér fejjel. Igazi szobrászati mintakép.

Temérdek sok más kifogás is volt rováson. Ezeket a polgárság népszerű szónoka, Szász István asztalosmester tartotta nyilván s hivatkozott rájuk, ha az alkalom úgy hozta magával.

A fogarasi református egyház nemcsak püspöki vizsgálat álló gyülekezet volt, hanem a fogarasi vidéki ág. ev. szász egyházak felett 1848-ig, jurisdikciót is gyakorolt; válóperekben elsőfokon ítélkezett, amiért Szász István uram, tiszteletben tartva a hagyományokat, felszólalásait ezzel a megszólítással kezdte: Tisztelt megyegyűlés! A Szentgyörgyi vendéglőjében is megtartotta történelmi jelentőségű szokását.

— Azért gyűltünk össze tisztelt megyegyűlés. — mondotta, hogy holnap egyhangú határozatot hozzunk, kimondván, hogy ha megrágnak a búza, a hús, a zsír és szalonna, akkor majd mi, a magunk akaratóból tüzzük napirendre papjaink és tanítóink fizetésfelemelését. Addig elsőpapunk is tegyen bizonyosságot róla, hogy bennünket jobban megbecsül; nem néz el fejünk felett; Krisztus szellemében megalázza magát, mert mi tarjuk fenn az egyházat, a két papot, négy tanítót és többi belső embert. Mondjuk hát ki holnap, hogy ezt a kérdést most le vesszük a napirendről.

Le vesszük, le vesszük — hangzott a vendéglő külső és belső helyiségeiből a lelkes egyhangúság.

Végül megállapította az alkalmi „Meggyűlés”, hogy 72-en konspiráltak a fizetésemelés ellen, ez pedig többség s így a holnapi győzelem biztos.

Másnap 10 órakor önérettel eltelve mentek templomba; 11 órakor pedig a leányiskola nagyobbik termében gyülekeztek össze; elég sokan, olyanok is, akik a szombat esti értekezleten nem vettek részt.

Szász Domokos rövid imával nyitotta meg a

gyűlést. Megdicsérte a híveket, mivel szép számban jelentek meg. Előadta a gyűlés fő tárgyát s rámutatott, hogy az élet egyre drágul, az egyházak alkalmazottjaira pedig mind több és több gond hárul. Magára is hivatkozott; 400 frt. évi fizetéssel választották meg 25 esztendő előtt kolozsvári pappá s azóta ötszörösére emelték fizetését, de ez sem sok. — Felolvastatta a presbitériumnak Pánczél Károly fizetésemelésére vonatkozó határozatát s mivel Benedek Gyula egyháztags napirendretérést indítványozott, elrendelte a szavazást; a szavazatok megszámlálásával pedig Pápay József egyházi jegyzőt bízta meg.

Pápay nyugodtan, halkán összeszámolta a presbitérium határozata mellett és ellene leadott szavazatokat; 72 szavazat esett a presbitérium javaslatára, 70 a Benedek Gyula indítványára — jelentve az egyház legnépszerűbb tagja és igazgatólanítója.

— Nem igaz! nem igaz! — hangzott legalább 70 érces felkiáltás.

— Tisztelt közgyűlés! Én magam olvasom meg a szavazatokat — szólalt közbe Szász Domokos.

— Éljen, éljen a püspök! visszhangzott e kijelentésre az egyhangú válasz.

Szász Domokos feltette újból a kérdést: egyben elrendelte az ellenpróbát, aztán körben járva minden szavazóra újjal mutatva halk esőndben számlált; visszament az elnöki asztalhoz, kihirdette az eredményt.

— A presbitérium határozatát elfogadták 72-en, ellene szavaztak 70-en...

Tovább nem folytathatta. A tiltakozás olyan elementáris erővel tört ki, hogy értelmes szót sem hallani, sem mondani nem lehetett többé. Éles kiáltások, sértő észrevételek röpkedtek a levegőben. Alljunk ki sorba az udvaron, had tűnjék ki, hogy nem a „kormánypártiak“, hanem mi vagyunk 72-en... A püspök is hamisan számlált!... Igazságot akarunk...

Jó negyedóráig tartott a zajongás. Szász Domokost meglepte a merész támadás; szeméi villámokat szórtak a haragtól. Egész lénye Jupiter nyugalmából kitörni készülő erejét ábrázolta. A zaj pillanatnyi elnémulásánál imponáló alakja felemelkedett s ellenmondást nem tűrő hangon mondotta:

Tisztelt közgyűlés! Kihirdetem, hogy a közgyűlés 72 szavazattal 70 ellenében a Pánczél Károly fizetésének felemelését határozta el! — Vette kalapját és méltóságteljesen kivonult.

Tömegordítás kísérte távozását. A tomboló lármától jótékonyan elnyelt káromlások hangzottak el. Fenyegetések verték fel a Bethlen utca és a főtér vasárnapi déli esőndjét.

Délután és késő estén át Szetgyörgyi József brassóutcai borozója zajosabb volt, mint bármely más alkalommal. Bora is több fogyott, mint szépséges leányai lakodalmán. Hiányzott Woldorfi Benedek Gyula. Sürgős útja akad Nagy-zebenbe. Pártvezető varázshatalmán egy kis folt esett. Ezt át kellett adni a feledés birodalmának.

A banderista polgárság azonban, Szász István urammal egyetemben, tovább firtatta a dolgot.

Vizsgálat alá vették, vajjon csakugyan követett-e el hamisságot a püspök? Mérlegelték, jó lesz-e jogorvoslattal élniök? Ehhez bizonyítékok is kellenek; aztán ilyen esetben előlegesen le kell fizetni az eljárási költségeket: meg ha a panaszt elutasítják, súlyos bírságok is sújthatják a panaszlókat.

— Készítsük el azoknak a névjegyzékét, akik a presbitérium határozata ellen szavaztak; ezek majd a panaszt is aláírják, aztán csináljunk pontos listát a kormánypártiakról is, hadd legyenek írásban is megörökítve az igazútonjárók és a labancok — indítványozta Szász István uram.

Úgy is történt. Őt, tollat is könnyen forgatni tudó tagot küldöttek ki illyégből. A bizottság külön kerek asztalhoz ült; külön bort is rendelt magának, közköltéségen s a Blaumontag utolsó órájáig dolgozott.

Szász István uram ekkor homlokára csapott tenyerével, felállott s riadtan jelentette ki, hogy jogorvoslatnak nincs helye, a püspök nem hamisította meg a szavazást.

— Miért? — Miért? — Kérdezték többen a körülállók.

— Azért, mert ő nem tudhatta, hogy Tibald Mihály járásbíró és Madaras bácsi fogházór csak az egyistent imádják: *mitóriusok*. Ezek is szavaztak mégpedig a „kormánypártiakkal“ s ők döntöttek el a kérdést.

Igy kapta meg Szász Domokos 24 órán belül az abszolúciót. Elutazása előtt pedig e sorok íróját és dr. Nagy Károlyt, később kolozsvári kereskedelmi iskolai tanárt is meglátogatva, örömet fejezte ki, hogy megismerhette Fogaras gerinces kálvinista polgárságát; Woldorfi Benedek Gyulánál tett látogatást azonban mélyen sajnálta.

Halottaink

Buzás Kálmán a várdaróci egyháznak 40 évi szolgálat után nyugalomba vonult lelkésze, egyházmegyei tanácsbíró, 87 éves korában Solton elhunyt.

Várady István kunszentmiklósi reálgimnáziumi tanár 38 éves korában, 16 évi tanári működés után meghalt.

Pozsga Józsefné Gárik Etelka, Pozsga József nagybárcái lelkész hitvese 37 éves korában, házasságának 12 évében elhunyt.

Aldott legyen emlékezetük!

Különfélék

Az előfizetési díjak beküldését kérjük. Posta takarékpénztári csekkszámra 43,916.

Czeplédy Sándor lelképásztor eglédi lelkész állásába való beiktatása szeptember hó 9-én megy végbe. A beiktatást dr. Ravasz László püspök végezi.

Nemeslelkű alapítvány. Takács Dezső köveskáli lakos egész vagyonát a pápai református főiskolára és nőnevelő intézetre hagyta. A jókedvű adakozót szereti az Ur.

Lelkészbeiktatás. Az apai református gyülekezet szép ünnepség keretében iktatta be lelkészi állásába augusztus hó 5-én Gulya Gézát, az egyházközség új lelkipásztorát. A beiktatást Boros Jenő egyházmegyei tanácsbíró végezte.

Konyár község előjárósága és képviselő-testülete látván, hogy az újabb idők mind több és több terhet rónak a református egyházra, különösen az iskolával kapcsolatban, — a tanítói nyugdíj fizetést magára vállalta.

Új gimnázium Debrecenben. Gr. Klebelsberg Kunó kultuszminiszter tervbe vette, hogy a debreceni állami tanárképző intézet mellé gyakorló gimnáziumot létesít a tanárjelöltek alaposabb kiképzése érdekében, ahol a szaktanárok felügyelete mellett a jelöltek tanítanak. Ezt az új iskolát a miniszter annál inkább is szükségesnek látja, mert a helybeli gimnáziumok most a szokottnál is népesebbek.

A makói református leányszövetség tagjai tevékeny részt vesznek a lelkigondozásban, így a beteglátogatásban is. A lelkigondozás tekintetében a betegeknek igen alkalmas eszköznek bizonyult az énekmisszió. A leányszövetség tagjai a hét egyik estélyén, rendszeresen hílfőn este, de a szükséghez képest bármikor megjelennek a betegek ágya mellett, vagy egy-egy gyászoló háznál és viszik az ének és az ige vigasztalását. A makói példa nyomán az énekmissziói már a győri református gyülekezetben is meghonosodott.

A debreceni református egyház tanítónőképző intézetében a javító és különbözeti vizsgálatok, továbbá a zenei hallás vizsgálata szeptember hó 3-án tartatnak. A beiratkozás pedig szeptember hó 4—7. napjain történik. A protestáns vallásúak tandíja évi 60 pengő, másvallásúaknak 120 pengő, félévi részletekben. Mellékdíjak címén a protestáns vallásúak a beírás alkalmával fizetnek 18 pengő 70 fillért másvallásúak 21 pengő 10 fillért. A tandíjkedvezmények iránti kérvények szeptember hó 13-án adandók be.

A Királyhágó melléki Református Egyházkerület szeptember hó 13—16. napjain Nagyszalontán egyházkerületi belmissziói konferenciát rendez lelkészek, tanítók, lelkészek s presbyterek részére.

A nagyvárad-réti református imaház és lelkészlak építése — a város által adományozott telken — augusztus hó 4-én megkezdődött. Valószínűleg már november 1-én a felépített új imaházban dícsérhetik a réti hívek az Istent.

A nagybányai református egyházmegye szokásos évi közgyűlése augusztus hó 14-én lesz Szatmáron. Ugyanekkor az egyházmegyei bíróság is ülést tart.

A tokaji református egyház presbytériuma 13 pályázó közül Ungváry Gyula okleveles tanítót egyhangúlag kántortanítóvá választotta.

A biai református templom részére Hanzli János és Kallár Mihály egyháztalabok a háborúban elhalt fiaik emlékére 130 kg. súlyú harangot öntettek.

Az abauji református egyházmegye lelkészi értekezlete augusztus hó 20-án lesz Szikszón.

Debrecenben az úrvacsorai kenyérhez a lisztet az újkényéri úrvacsoraszétosztás alkalmával az összes templomok számára a „Révész Bálint” cserkészcsapat adja.

A rigai cserkész-versenyen 11 nemzet között a magyar cserkészcsapat, a debreceni cserkészkerület cserkészei, — akiknek nagyrésze a református főgimnázium növendéke, — oly szép eredménnyel képviselék, hogy a verseny pálmáját 11 nemzet fiai elől elhoztak, méltó büszkeségére nemcsak Debrecennek, de az egész magyarságnak.

A kiskunlacházai református gyülekezet Kálvin-szövetségének nőtagjai, mintegy 50-en augusztus hó 12-én Debrecenbe jönnek, hogy közelebbről megismerjék a debreceni gyülekezet életét.

A tékozló fiúról szólnak azok az előadások, melyek augusztus 19-én és 20-án a vajai konferencián fognak elhangzani. (Vaja vasúti állomás a nyíregyháza—vásárosnaményi vonal mentén.) 19-én reggel 9 órákor templomi istentisztelet, utána az első előadás: „Az atyai ház elhagyása” (Bűnbeesés, szakítás Istennel.) Délután három előadás lesz: „A dobzódás.” (A világ örömei.) „A disznók között.” (A világ nyomorúsága.) „Az elbemenő atya.” (A váltság.) Este nagy missziói előadás vetített képekkel. 20-án reggel imaóra, majd előadás megbeszéléssel lelkészek számára e tárgyról: „Gyülekezeti munkások képzése.” Ugyanez időben előadás nem lelkészeknek: „Mivel tartozunk egyházunknak?” Délelőtt még egy előadás: „Felkelyén elmegyek az én Atyámhoz!” (A megtérés.) Délután három előadás: „Az Atya keblén.” (A fiúvá fogadtatás.) „Ruha, gyűrű, saru.” (A keresztyén élet.) „A nagyobbik testvér” (A névleges keresztyénség, a holt vallásosság.) Napi részvételi díj 1 pengő. Szállás és étkezés közös. Aki szállást óhajt, augusztus 15-ig jelentkezék a vajai református lelkészi hivatalnál s hozzon magával takarót.

A vasárnap megünnepléséért. Abból az alkalomból, hogy a miniszter az idei nyáron is felfüggesztette a vasárnapi munkaszünetet július hónapban, a hajdúböszörményi „Kalvinszövetség” megkereste a budapesti központot, hogy az illetékes miniszteriumban hasson oda, hogy a jövőben ezt ne tegye a miniszter. Lapuk is többször foglalkozott a vasárnap áhitatának a megzavarása ellen s így örömmel fogadjuk, ha más helyen is felemelik szavukat a vasárnap méltó megünnepléséért.

FEST, MOS, TISZTIT KONCZ

kelmefestő, vegytisztító és gőzmosó nagyüzeme
Fióközletek: Piac-utca 18. (Bikával szemben)
és Szent-Anna-utca 2. szám alatt.

Péterfia-u. 30.

A bibliaköri munka nagy erővel indult meg a királyhágómelléki református egyházkerületben. Jelenleg negyven egyházközségnek van bibliaköre

A szerkesztésért és kiadásért felelős a laptulajdonos:
Dr. KUN BÉLA.

Postatakarékpénztári csekkszáma 143,916.

Hivatalos értesítés.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől
3602—1928. Eln. szám.

A nagykanizsai református egyházközség a m. kir. belügyminiszter úrtól 250,674—1928 VIII. ü. o. szám alatt nyert engedélye alapján újra megindítja a gyűjtést temploma építése céljaira.

Az ország eme legnagyobb missziói területet felölelő, határszéli és sok kárt szenvedett református egyházának gyűjtési akcióját melegen ajánlom egyházkerületünk gyűlekezeteinek áldozatos szeretetébe.

Debrecen, 1928. augusztus 6.

Dr. Baltazár Dezső
püspök.

Pályázati hirdetés.

A *karcaji* református reálgymnázium igazgatótanácsa pályázatot hirdet egy matematika-fizika-szakos helyettes tanári állásra. A gimnázium igazgatótanácsához címzett és kellően felszerelt kérvényeket a gimnázium igazgatóságához f. é. *augusztus hó 20-ig* nyujtsák be a református vallású folyamodók.

Igazgatóság.

Az olesvaapáti-i református II. tanítói állásra pályázhatnak férfi és nő tanítók augusztus 23-ig, menekültek, B) lisztások előnyben.

Javadalom egyháztól 20% többi államsegély. lakás, kert természetben.

Kötelessége I—II vegyes osztály és ismétlősök tanítása, egyháztársadalmi tevékenység; ha férfit választunk: lelkész és kántor helyettesítése, levante oktatás.

Pályázat.

A kunszentmiklósi református Baksay Sándor reálgymnázium pályázatot hirdet helyettes tanári állásra, az 1928—29. tanévre. Pályázhatnak református vallású okleveles tanárok, esetleg szakvizsgázott tanárjelöltek, akiknek 1. angol nyelvi-, vagy 2. magyar-latin szakból van képesítésük, vagy 3. bármilyen nyelvi szakos középiskolai tanárok, akik igazolják, hogy az angol nyelvet reálgymnáziumban tanítani tudják. Fizetés, mint az államnál. Kellően felszerelt kérvényeket az egyháztanácshoz intézve, az iskola igazgatóságának címére f. évi augusztus hó 31-ig kell megküldeni. A megválasztott tanár internátusi felügyeletért lakást, ellátást és külön tiszteletdíjat kaphat.

Az igazgatóság.

Pályázat.

A kunmadarasi református elemi iskolánál nyugdíjazás folytán megüresedett tanítónői állásra. Fizetés és lakbér törvény szerint; egyházi hozzájárulás 40%. Kötelesség: az iskolaszék által kijelölt osztály, vagy osztályok tanítása és a férfi tanerő által vezetett leány osztályokban a kézimunka tanítása. Pályázati határidő: 8 nap. B) lisztások előnyben. Okmányok visszaküldésére válaszbélyeg mellékelendő. Pályázati kérvények „Presbitérium Kunmadaras” küldendők.

Iskolaszék.

Pályázat rendes tanári állásra.

A hajdúböszörményi református Boeskey-gimnázium Igazgatótanácsa pályázatot hirdet az intézetnél lemondás folytán megüresedett *történelem-földrajzszakos rendes tanári* állásra. A gimnáziumi Igazgatótanácsához címzett s kellően felszerelt kérvényeket a gimnázium igazgatóságához *folyó évi augusztus hó 25-ig* nyujtsák be a pályázni szándékozó protestáns vallású folyamodók. Javadalom törvény szerű; állás szeptember 5-ig elfoglalandó. Hajdúböszörmény, 1928 július 28.

Dr. Somossy Béla,
a gimn. ig.-tanács elnöke.

2—2

A gyönyörű hegyvidéken fekvő *szentendrei* református polgári iskolai *fiúinternátusba* és a külön épületben levő *leányinternátusba* havi 70 P díj fizetése mellett tanulók felvétetnek. Prospektust küld az igazgatóság.

Ugyanott pedagógiailag képzett, német vagy francia nyelvet, valamint zongorát tanító, református vallású nevelők felvétetnek.

3—6

SZÁNTÓ JÓZSEF

papi-, úri- és egyenruhakészítő szabó-cég
Hódmezővásárhely, Fő-tér (saját ház).

Számos elismerőlevél művészi, jó munkáért.
Éremkitüntetések különböző kiállításokról.

Legcélszerűbb ajándék lelkész urak részére a palást.

Schuller Sámuel

szobafestő, mázoló és tapétázó mester
Debrecen, Simonffy u. 25. Telefon 806.

Templomfestést vállal.

Költségvetés díjtalan.

Szép és jó munkáért ezüst éremmel kitüntetve.

KUN JÓZSEF késműves és műköszörűs Debrecen, Széchenyi-utca 1. sz.

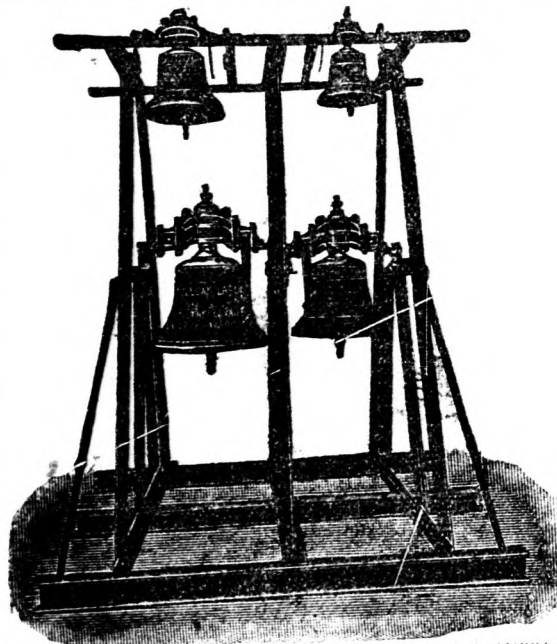

Debreczeni István
órasmester
Debrecen, Péterfia-u. 8.

Speciális órák javítása
Mindennemű órák raktára.

Az 1926. évi debreceni iparkiallításán díszoklevéllel, a budapesti és székesfehérvári orsz. kiállításon aranyéremmel kitüntetve.

SZLEZÁK LÁSZLÓ
harang-ércöntőde, harangfelszerelés és haranglábgyár
BUDAPEST, VI, FRANGEPÁN-UTCA 77. SZ.
(Saját házában). A nyugati pályaudvartól induló BUR vasúti „ÓR-
HÁZ” megállóhely A) B) C) J) kocsikkal. Telefon: Lipót 913-53.

Az 1900. évi párisi világ, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton a m. kir. kormány által díszoklevéllel, az 1927. évi budapesti, székesfehérvári és szentesi kiállításon a nagy aranyéremmel kitüntetve. — Számos egyházi elismerőlevél.

SESZTINA LAJOS
vasnagykereskedése

Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

Kitűnő fűtőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.

Magyar gyártmányú zománc-edények,
zslr-bödönök, disznóölő-kések, husvágó-gépek.

Telefon 6. és 15-48.

Uj református énekeskönyv zsoltártípus.

A Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata tisztelt vásárló közönségének régi óhajára, kiadta zsoltár kiadványainak legkisebb típusát

11×8 cméter nagyságban

Ezen kiadvány a nyomda-
és könyvkötőipar leg-
szébb remekműve.
Negyvenféle szín és különböző
díszítés teszi változatossá
mindenki számára.

Ára celluloid kötésben, díszes tokkal
11.— pengő.
Bőrkötésben és préselt díszítéssel
14.— pengő.

Könyvkereskedésünkben minden érdeklődőnek vételkényszer nélkül bemutatjuk a zsoltárokat.

DEBRECEN, SZAB. KIR. VÁROS
ÉS A TISZÁNTÚLI REFORMÁTUS
EGYHÁZKERÜLET

„MÉLIUSZ”

könyvkereskedése, könyvkiadóhivatala,
papír- és írószerkereskedése
Debrecen, Ferenc József-út 26. sz.
TELEFONSZÁM: 270.